№ 25 ՈՒՐԲԱԹ ՓԵՏՐՎԱՐԻ 20 **1898** ՈՒՐԲԱԹ ՓԵՏՐՎԱՐԻ 20 № 25

ՔՍԱՆՎԵՑԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

ՄՇԱԿ

Տարեկան գինը 10 րուբլի, կէս տարվան 6 րուբ. Առանձին համարները 5 կոպէկ.
Թիֆլիսում գրվում են միմիայն խմբագրատան մէջ.
Մեր հասցէն. Тифлисъ, Редакція „Мшакъ".
Tiflis, Rédaction „Mschak".
Տէլէֆօն № 253.

Խմբագրութիւնը բաց է առաւօտեան 10—2 ժամ (բացի կիրակի և տօն օրերից)
Յայտարարութիւն ընդունվում է ամեն լեզուով.
Յայտարարութիւնների համար վճարվում են իւրաքանչիւր բառին 2 կոպէկ.
Տէլէֆօն № 253.

ՀԻՄՆԱԴԻՐ ԳՐԻԳՈՐ ԱՐԾՐՈՒՆԻ

ԲԱՑՎԱԾ Է ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
ՆԵՐԿԱՅ 1898 ԹՈՒԱԿԱՆԻ
ՄՇԱԿ
(26-ՐԴ ՏԱՐԻ)
ԳՐԱԿԱՆԱԿԱՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԼՐԱԳԻՐ
ՓԵՏՐՎԱՐԻՑ «ՄՇԱԿԸ» ՀՐԱՏԱՐԱԿՎՈՒՄ Է ԱՄԵՆ ՕՐ ԲԱՑԻ ՏՕՆ ԵՒ ՏՕՆԵՐԻՑ ՅԱՋՈՐԴ ՕՐԵՐԻՑ

«ՄՇԱԿԻ» տարեկան գինը թէ Ռուսաստանում և թէ արտասահմանում 10 րուբլի է, տասն և մէկ և տասն ամսվանը՝ 9 ր., ինն և ութ ամսվանը՝ 8 ր., եօթ ամսվանը՝ 7 ր., վեց ամսվանը՝ 6 ր., հինգ ամսվանը՝ 5 ր., չորս ամսվանը՝ 4 ր., երեք ամսվանը՝ 3 ր., երկու ամսվանը՝ 2 ր., մի ամսվանը՝ 1 րուբլի:
«ՄՇԱԿԻՆ» գրվել կարելի է ԽՄԲԱԳՐԱՏԱՆԸ (Բազարնայա և Բարօնսկայա փողոցների անկիւն):

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Նոր արտօնութիւններ տնայնագործներին. «Մեղադրվածի» ճառը.—ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ. Հերքում թէ հայհոյանք. Նամակ Ալէքսանդրոպօլից. Նամակ Քարվանսարայից. Նամակ Դերբէնտից. Նամակներ Խմբագրութեան. Ներքին լուրեր.—ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ. Վերջին տեղեկութիւններ. Զօլայի դատի վերջը. Լեզուների հարցը Աւստրիայում. Ժողովրդական յուզմունքները Իտալիայում. Նամակ Թիւրքիայից. Նամակ Պարսկաստանից. Արտաքին լուրեր.—ԽԱՌՆ ԼՈՒՐԵՐ.—ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ.—ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ.—ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ. Երկու ոգի.

ՆՈՐ ԱՐՏՕՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ՏՆԱՅՆԱԳՈՐԾՆԵՐԻՆ

Մեր գիւղական ժողովրդի մի նշանաւոր մասը՝ ամառվայ պարապմունքները վերջացնելուց յետոյ՝ բոլորովին անգործ է մնում մինչև գարուն, երբ նորից սկսվում են դաշտային պարապմունքներ: Այդ անգործ մնացող ձեռքերի համար վաղուց, թէ մամուլի և թէ զանազան հիմնարկութիւնների կողմից, առաջարկված է մի միջոց,—արհեստների տարածելը գիւղերում: Կառավարչական շրջանները միշտ համակրութեամբ են նայել գիւղական արհեստների զարգանալուն և մեծ պատրաստականութեամբ օգնում են այն ձեռնարկութիւններին, որոնց նպատակն է սովորեցնել արհեստ կամ նպաստել արդիւնքների վաճառահանման: Նոյն նպատակով այս օրերս Ֆինանսների մինիստրութիւնը կարգադրեց, որ տնայնագործները ազատվում են թէ արհեստանոց բանալու և թէ ձեռաց ծախելու համար սահմանված առևտրական տուրքից:

Սակայն հարց կարող է ծագել թէ ո՞ւմ պէտք է համարել տնայնագործ և ո՞վ, ուրեմն, պէտք է օգտվի շնորհված արտօնութիւնից: Այդ հարցը շատ անգամ է քննված տնտեսագէտների շրջանում և մինչև այժմ չէ ստացել որոշ և վերջնական ձևակերպութիւն: Տնտեսագէտների մի մասը՝ տնայնագործ ասելով հասկանում է փոքր արհեստով պարապողներին, լինեն նրանք քաղաքում թէ գիւղում: Միւսները տնայնագործ համարում են բացառապէս գիւղական ժողովրդի այն անդամներին, որոնք, բացի երկրագործութիւնից, պարապում են և արհեստով, օգտվելով միայն այն աշխատող ույժերից, որոնք կան գիւղական ընտանիքի մէջ, առանց դիմելու վարձովի մշակների աջակցութեան: Ֆինանսների մինիստրութիւնը, ի հարկէ, լաւ հասկանում էր այն դժուար կացութիւնը, որի մէջ պէտք է նա դնէր տեղական վարչութիւններին «տնայնագործ» բառով, ուստի նա կարևոր է համարել ճիշդ որոշել այն արհեստաւորներին, որոնց համար նա սահմանում է վերև յիշած արտօնութիւնը: Այդ այն արհեստաւորներն են, որոնք պարապում են արհեստով իրանց ընտանիքի անդամների կամ վարձովի աշխատողի աջակցութեամբ: Այդ արհեստաւորները իրաւունք ունեն, բացի հասարակ գործիքներից, գործածել և այնպիսի մեքենաներ, որոնք չեն պահանջում շոգու և ջրի ույժ: Նրանք կարող են ազատ կերպով ծախել իրանց արհեստների արդիւնքները թէ գիւղերում և թէ քաղաքներում, ազատօրէն ամեն տեղ, հրապարակներում և առանձին սեղանների վրա, միայն մի պայմանով, որ մշտական խանութ չը բանան:

Չը նայելով ամեն տեսակ յորդորներին, որոնք կարդացվում են տարիների ընթացքում, չը նայելով այն արտօնութիւններին, որ տրվում է տնայնագործներին, մեր մէջ գիւղական արհեստների զարգացումը այնու ամենայնիւ շատ դանդաղ է առաջ գնում: Մինչդեռ այժմ աւելի քան երբ և իցէ ժամանակն է, որ մեր գիւղական ժողովրդի արդիւնագործական թուլացած ույժը կազդուրվի: Հողի և հետևաբար երկրագործական արդիւնքների պակասութիւնը պէտք է դրդի՝ լրացնել ժողովրդական բիւջէտի բաց տեղը կողմնակի եկամուտներով, որոնց մէջ նշանաւոր տեղ պէտք է բռնէ տնայնագործութիւնը: Սակայն ժողովրդական մասսան միշտ սպասում է օրինակների, սպասում է նախաձեռնութեան: Այդ օրինակները և նախաձեռնութիւնը պէտք է տան կամ առանձին անհատները կամ հասարակական հիմնարկութիւնները: Ճիշդ է, ահա մի քանի տարի է, ինչ լսում ենք, որ Կովկասեան Գիւղատընտեսական ընկերութիւնը և ուրիշ ընկերութիւններ զբաղված են այդ հարցով, բայց մինչև այժմ գործնական ոչ մի ձեռնարկութիւն չենք տեսնում: Գոնէ այժմ, երբ տնայնագործներին նոր արտօնութիւններ են տրվում, ժամանակ է հարցը խորհրդարանից դուրս բերել և գործադրութեան մէջ մտցնել:

«ՄԵՂԱԴՐՎԱԾԻ» ՃԱՌԸ
(Վերջ)

Նայեցէք ինձ (ծիծաղ եռևի նստարաններից). նման եմ ես մի վաճառված ստախօսի և դաւաճանի: Ի՞նչն է ինձ հարկադրում գործել: Ես ոչ քաղաքական փառասիրութիւն ունեմ, ոչ աղանդաւորի կրքոտութիւն: Ես մի ազատ գրող եմ, որ ամբողջ կեանքս նուիրել եմ աշխատանքին և հէնց էգուց կը վերադառնամ հասարակ քաղաքացու կեանքին և նորից կը սկսեմ իմ գործը: Ի՞նչ անհեթեթութիւն են գործում նրանք, որոնք ինձ անուանում են իտալացի,—ինձ, որ ծնվել եմ ֆրանսիացի մօրից, որ եօթն տարեկան հասակում կորցրել եմ հօրս և Իտալիա եմ գնացել 46 տարեկան հասակում, որպէս զի այնտեղ դօկումէնտներ ձեռք բերեմ իմ գրքի համար: Բայց դա չէ խանգարում ինձ պարծենալ նրանով, որ ես Վենեցիայից եմ, այն փայլուն քաղաքից, որի հին փառքը մնում է ամենքի յիշողութեան մէջ: Նոյն իսկ եթէ ես ֆրանսիացի չը լինէի, մի՞թէ այն քառասուն հատորները, որոնք գրված են ֆրանսերէն լեզուով և ցրված են ամբողջ երկրագնդի երեսին միլիօնաւոր քանակութեամբ, մի՞թէ բաւական չեն, որ ինձ դարձնեն ֆրանսիացի, որ ծառայում է Ֆրանսիայի փառքին (ծիծաղ և բողոքներ եռևի նստարաններից):

«Մոմենտը չափազանց լուրջ մոմենտ է: Գործը վերաբերում է ազգի պատւի փրկութեան, և եթէ դուք կը հասկանաք այս բանը, դուք կը զգաք, որ միայն մի փրկարար միջոց կայ—խօսել ճշմարտութիւնը և արդար դատել: Այն ամենը, ինչ արգելում է լոյսը, ինչ խտացնում է խաւարը, միայն կը ձգձգէ ճգնաժամը և սուր կերպարանք կը տայ նրան: Բարի քաղաքացիների դերը, այն քաղաքացիների, որոնք զգում են, թէ պէտք է անյապաղ վերջացնել այս գործը, կը լինի միայն կատարեալ լոյս պահանջելը: Մենք, այսպէս մտածողներս, շատ ենք: Գրականութեան, փիլիսօփայութեան և գիտութեան պատկանող մարդիկ ամեն տեղ ձայն են բարձրացնում յանուն խելացիութեան: Ես չեմ խօսում օտարերկրացիների մասին, այն տենդի մասին, որի մէջ ընկել է ամբողջ Եւրոպան: Հօ օտարերկրացի անպատճառ չէ նշանակում թշնամի: Չը խօսենք այն ժողովուրդների մասին, որոնք վաղը կարող են մեր հակառակորդներ դառնալ: Բայց մեծ Ռուսաստանը, մեր դաշնակիցը. բայց փոքրիկ և մեծահոգի Հօլլանդիան. բայց հիւսիսի մեզ համակրող ժողովուրդները. բայց Բէլգիան և Շվէյցարիան, երկու երկիրներ, որոնք խօսում են ֆրանսերէն լեզուով: Մի՞թէ դուք ուզում էք, որ Ֆրանսիան միայնակ մնայ աշխարհում: Մի՞թէ դուք կամենում էք, որ երբ անցնէք մեր սահմաններից, այլ ևս ոչ ոք յարգանք չը յայտնի ձեզ, ճշմարտակէր և մարդասէր ազգի աւանդական հռչակ վայելողներդ:

«Պարոններ: Գուցէ դուք, շատ ուրիշների նըման, սպասում էք, որ Դրէյֆուսի անմեղութեան ապացոյցը ընկնի երկնքից ինչպէս կայծակ, որոտացի գոռումների մէջ: Բայց ճշմարտութիւնը իր գործը սովորաբար այսպիսի ճանապարհով չէ կատարում: Նա պահանջում է, որ մի փոքր մըտածողութիւն լինի, մի փոքր խելք: Ապացոյցը —մենք գիտենք ուր է նա, ուր կարելի է նրան գտնել, բայց այն բանից յետոյ, երբ սուտ ու պատիր գործին խառնել են զօրքի պատիւը, մենք միայն մեր հոգու գաղտնի խորութեան մէջ կարող ենք մտածել այն մասին, որ մի օր պիտի ստանանք այդ ապացոյցը և կատարենք մեր հայրենասիրական պարտքը:

«Ես ձեզ կասեմ անկեղծ կերպով, որ երբ մենք մատնացոյց արինք դեսպանութիւնների յայտնի անդամների վրա, մենք վաղօրօք վճռել էինք նրանց այստեղ, դատարան, չը կանչել: Մեր համարձակութիւնը ժպիտներ յարուցեց: Ես չեմ կարծում, որ արտաքին գործերի մինիստրութեան մէջ նոյն-

---

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

ԵՐԿՈՒ ՈԳԻ

Նօվելլա

ԲԱՐԱՆՑԵՎԻՉԻ

I

Մութ գիշերներից մէկում՝ օդագուրկ տարածութեան բարձրութիւնից մեր երկրի վրա երկու աստղ ընկաւ, մէկը՝ լուսաւոր, միւսը՝ կարմիր: Երկրի բնակիչներից շատ քչերը տեսան ընկնող աստղերը.—ոմանք քնած էին, մի քանիսներն էլ իրանց առօրեայ հոգսերով կամ զուարճութիւններով էին զբաղված: Իսկ այն փոքրաթիւ մարդիկ, որոնք տեսան, բոլորովին տարբեր կարծիքներ ունէին ընկնող աստղերի մասին: Նրանք, որոնք նստած բարձր աշտարակներում, դիտում էին երկինքը զանազան դիտակներով, համոզված էին, որ իրանց տեսածը երկու աստղ է եղել. իսկ նրանք, որոնք ո՛չ մի գաղափար չունէին, թէ ինչպէս և ինչու համար են դիտում երկինքը, թէ ինչ բան է աստղը,—աստղերի ընկնելը և մանաւանդ կարմրինը՝ երկնային մի խորհրդաւոր նըշան էին համարում:

Բայց երկու կողմն էլ սխալվում էին:

Ընկնող աստղերը ոգիներ էին. լուսաւորը—բարի, իսկ կարմիրը—չար: Այն հեռաւոր ժամանակներից, երբ լոյսը խաւարից բաժանվեց, երբ երկիրը սառեց և նրա վրա երևացին բոյսեր, կենդանիներ ու մարդիկ, այդ ոգիները սրընթաց թռիչքով, կարծես ձգտելով մէկ-մէկու առաջն առնել, իջնում էին մեր երկրի վրա և մարդկային կերպարանք ստանում: Մի-մի անգամ բարի ոգին չարի առաջը առնում էր. և այնտեղ, ուր նա յայտնվում էր, իր չորս կողմը բարիի և արդարութեան սերմեր ցանելով, մարդիկ լաւանում, ազնւանում էին: Բայց յաճախ չար ոգին էր աւելի շուտ տեղ հասնում, որովհետև նա աւելի խորամանկ էր, ճարպիկ ու ինքնավստահ. և որտեղ նա յայտնվում էր—խռովութիւն ու յանցանքներ էր առաջացնում: Մինչև անգամ այնտեղ, ուր նա տեսնում էր, որ իրանից առաջ բարի ոգին է անցել—յանդգնում էր ոչնչացնել բարիի հետքերը, խորամանկութեամբ գրաւում, շեղում էր մարդկանց արդար ճանապարհից և խեղդում նրանց մէջ ամեն մի սուրբ զգացմունք: Այդ ժամանակ նորից գալիս էր բարի ոգին և նորից սկսում իր դժուար գործը:

Այդ ահռելի կռիւը սկսվեց այն ժամանակ, երբ յայտնվեց երկրիս վրա առաջին մարդը, և կը վերջանայ այն ժամանակ, երբ կանհետանայ նրա երեսից վերջին մարդը: Այդ ոգիների յաւիտենական կռւից պատերազմներ և խմբովին կոտորածներ են առաջացել, ահագին երկիրներ աւերվել և արեան գետեր հոսել: Սովն ու վարակիչ հիւանդութիւնները լրացրել են մնացածը. և մարդիկ հազարներով ու տասնեակ հազարներով ծածկել են երկիրը իրանց անշնչ դիակներով:

II

Լեռնային մի նեղ շաւղով միայնակ անցնում էր մի գեղեցկակազմ պատանի: Թուխ մազերի գանգուրները ալիքաձև թափվում էին նրա ուսերի վրա: Մեծ-մեծ, շողշողուն աչքերը ամբողջովին միտք ու թախիծ էին արտայայտում: Նա հագնված էր հասարակ գիւղացու նման. բոբիկ ոտքերը չէին վախենում ո՛չ փշերից և ո՛չ բազմաթիւ սրածայր քարերից, որոնցով ծածկված էր լեռնաշաւիղը: Եւ այնտեղ, ուր նա յայտնվում էր, ամեն ինչ կենդանութիւն էր ստանում, ամեն ինչ զուարթանում էր և օրհնում կեանքը.— արևը սկսում էր աւելի լաւ փայլել, զետակների կարկաչը աւելի քաղցր էր հնչում մարդու ականջին, ցերեկվայ տօթից թառամած ծաղիկները բարձրացնում էին իրանց գլուխները և անուշ բուրմունքով լցնում չորս կողմը: Թռչուններն էլ իրանց անուշ գեղգեղով մասնակցում էին բնութեան այս փառաւոր հանդիսին:

Պատանին հասաւ այն տեղ, ուր երկու շաւիղներ խաչաձև հանդիպում են իրար, և նստեց մի մամռապատ քարի վրա: Միւս շաւղով, որ օձապտոյտ իջնում էր լերան բարձրութիւնից և մտնում նոյն կէտին, հպարտ-հպարտ առաջ էր ընթանում չալմայով և ոսկեկար բաճկոնով մի ձիաւոր: Նրա գեղեցիկ, արծաթապայտ, արաբական նժոյգի սմբակների տրոփիւնը, միախառնվելով նրա պարանոցը զարդարող հնչուն դրամների ձայնի հետ՝ մի ներդաշնակութիւն էր կազմում: Թանգագին քարերը, որոնցով զարդարված էր նրա թամբը և կողքից կախած արծաթապատ կեռ սուրը, շողշողում էին արեգակի փայլուն ճառագայթների տակ: Ձեռքերը կրծքին ծալած, խորասուզված նստած էր ձիաւորը: Արևից այրված, բրօնզանման երեսի վրա, խիտ յօնքերի տակից փայլում էին նրա չարութեամբ լի աչքերը: Սև նժոյգը, տեսնելով քարի վրա նստած պատանուն, փռնչաց, ականջները ցցեց և կանգ առաւ: Ձիաւորը նայեց պատանուն և նրա մարմնով մի թեթև սարսուռ անցաւ:

III

—Դու այստեղ ես, ասաց նա, առանց նայելու պատանու երեսին.—դու դարձեալ երևացիր՝ ինձ խանգարելու համար:

—Այո, հանգիստ եղանակով պատասխանեց պատանին: Ես քեզ կը խանգարեմ ամեն ժամանակ և ամեն բանում:

—Գիտեմ, շշնջաց ձիաւորը,—բայց այստեղ ջանքերդ իզուր կը լինեն: Նայիր այնտեղ, ներքև, գիւղերով ու քաղաքներով ծածկված այն հովիտներին: Այնտեղ է ապրում այն ժողովուրդը, որին դու ուզում ես պաշտպանել: Այդ հովիտնե-

[illegible]

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՀԵՐՔՈՒՄՆ Է ԹԷ ՀԱՅՏՆՈՒԹԻՒՆ

(Տէր Ս. Փօլսի լրագրներում)

[illegible] բազան Հայրապետին ազգիս, որպէս և զինուոր ի միաբան եղբարց մերոց, ամենեցուն մեղադիր լինելով ըստ չափու և ըստ աստիճանի ի գործ՝ իբրու թէ գողացեալ և անհետացեալ 200,000 րուբլի դրամոց ի գանձարանէ Մայր Աթոռոյ սրբոյ Էջմիածնի, զարմանալով զարմացայ ընդ ծայրագոյն չարամտութիւն և ընդ անլուր զըրպարտութիւն դաժանագոյն յօդուածագրի, որ ըստ ոճոյն և ըստ բանից՝ նորանշան իմն Թուեցաւ լսելեաց, ուստի և փութամ այսու զգուշացուցանել զմիտս ազգայնոց մերոց ի պատրանաց խօսից նենգողի և կեղծաւոր ցաւակցի, որոյ յայտնապէս ի բաց եղեալ զերկիւղն Աստուծոյ և զամօթ երեսաց, նախանձու և ատելութեամբ կուրացեալ և մաղձիւ դառնութեան լցեալ, ոչ խղճէ բնաւ պղտորել և վրդովել զմիտս հայազնեայց և զոհել զվստահութիւն ազգի առ Մայր Աթոռս և առ Ս. Հայրապետն չարաչահութեան և չարամտութեան անձին իւրոյ և կրից։

«Աւուրքս յառաջ պարտ անհրաժեշտ համարեցաւ հաստատել ի գիտութիւն բարձր սրբազնութեան ձերոյ հեռագրաւ ստորագրութեամբ երից անդամոց ս. սինոդի ի հերքել զչարանիւթ ամբաստանութիւնն, զոր ապաքէն ընկալեալ իցէք. իսկ արդ յիմմէ կողմանէ փութամ յայտ առնել, եթէ անհնարին էր դիպումն որպէս թէ լեալ գողութեանդ դրամոց, զի գանձարանն Մայր Աթոռոյ միանգամայն գտանի յապահով վիճակի և ընդ օրինական խնամոյն և զգուշաւոր հսկողութեամբ սինոդի, և զի՞ է զի արդ միայն յայտ լինի գողութիւնն՝ մինչ յամսոյ ամիս կատարի ստուգութիւն գանձարանի թէ ընթացիկ և թէ անձեռնմխելի դրամոց և տոկոսաբեր արժեթղթոց ի ձեռն անդամոց ս. սինոդի և պրօկուրորի և առաւել քան զամ մի է յորմէ հետէ զպաշտօն գանձապահութեան ոչ ևս վարէ Տ. Վահան վարդապետն, զոր ամբաստանեն որպէս զգանձապահ ի գողութեան, և այն ևս ոչ վկայութեամբ սինոդի և պրօկուրորի նորին, այլ ի հեռաստանէ։ Ապա այդ ամենայն հեռի է ի ճշմարտութենէ, և արգասիք անսահման կրից և անչափ ապականութեան վարուց Թղթակցի «Բիւզանդիոն» լրագրի։ Հնարագիւտ են և այն բանք Թղթակցին, թէ իբր երկուք են բանալիք ներքին գանձարանի, ուր ամփոփեալ կան անձեռնմխելի դրամք և տոկոսաբեր արժէթուղթք, յորս և 200,000 րուբլեացդ, յորոց մինն գտանի իբր առ գանձապահն, զի մի է բանալի և այն առ սրբազան Հայրապետն և դուռն դրոշմեալ կայ պաշտօնական կնքով ս. սինօդի, և այս ի սկզբանէ անտի, և զդուռնն բանան անդամք ս. սինոդի ժողովեալք ամենեքին ի միասին, և ապա փակեն և կնքեն զդուռնն վերստին ըստ նմին կարգի դարձուցանելով զբանալի սրբազան Հայրապետի։ Լիովին ստայօդք են և ոչ են դիպեալք նաև խօսակցութիւնք որպէս թէ լեալք ի մէջ պրօկուրորի և Տ. Վահան վարդապետի։

«Զայսցանէ ծանուցանելով ամենախոնարհաբար բարձր սրբազնութեան ձերում, խնդրեմ յԱմենապատիւ Տէրութենէդ տալ զպատճէն գրութեանս ի տպագրութիւն յամենայն Թերթս մայրաքաղաքիդ ի գիտութիւն ամենայն ազգայնոց։

Ձերոյդ բարձր սրբազնութեան ամենախոնարհ որդի՝ անդամ սինօդի և գանձապահ Մայր Աթոռոյ ս. Էջմիածնի։

Աշոտ վարդապետ Շախեանց

18 յուն. 1898
Էջմիածին

Համաձայն է բնագրին և հաղորդեալ ի հրատարակութիւն։ 4 փետրվարի 1898.

(Կնիք պատրիարքարանի)

ՆԱՄԱԿ ԱԼԷՔՍԱՆԴՐՕՊՕԼԻՑ

—

Փետրվարի 12-ին

Ամիսներ անցան մեր դումայի բացման օրից և մինչև այսօր մենք ոչ մի բան չը գրեցինք նրա գործունէութեան առիթով։ Չը գրեցինք միայն նրա համար, որ մինչև այսօր ոչ մի աչքի ընկնող գործ չը տեսանք։ Աննկարագրելի էր այն հետաքրքրութիւնն ու անհամբերութիւնը, որով մենք սպասում էինք այդ հիմնարկութեան բացմանը. բայց ահա հազիւ անցան մի քանի ամիսներ և մենք հիասթափված տրտնջում ենք նրա գործունէութեան եղանակի և արած կարգադրութիւնների մի մասի առիթով։ Եւ ուղիղ, ինչ արեց դուման անցեալ տարվայ ընթացքում։ Երկար ամիսներից յետոյ մեր պատերին մի անգամ միայն կպցրած տեսանք յայտարարութիւններ՝ փողոցային շներին սատկեցնելու մասին... Բայց այդ բոլորը չէ, ինչ որ յիշեցնում է մեզ դումայի գոյութիւնը... Շատ վճիռներ ու կարգադրութիւններ են տեղի ունեցել դումայի պատերի մէջ, որոնք ոչ մի առնչութիւն չեն ունեցել մեր քաղաքի բարօրութեան հետ. օրինակ, քաղաքագլխի և ուպրավայի երկու անդամներին հարիւրական րուբլի կառքի փող յատկացնելն ու սրանց նման մի քանի «կարգադրութիւններ...»

Նոր տարին բերեց իր հետ եկամուտի նոր աղբիւրներ գտնելու հարցը, և այս տարվանից սկսվեց կապալով տրվել «Էյթիսահար» անուանված հարկը՝ քաղաքի եկամուտները մի անգամից 10,200 րուբլի աւելացնելով։ Ինչպէս Կովկասի համարեա բոլոր քաղաքները, նոյնպէս և Ալէքսանդրօպօլը անշուշտ պէտք է ընտելանայ այս նոր հարկին, թէև մի քիչ աւելի դժուարութեամբ ու տրտունջով։ Սակայն այն մեծ անբաւականութիւնն ու զայրոյթը, որ արտայայտվում է այսօր շատերի կողմից, միայն այս կարգադրութեան առիթով չէ, այլ այն, որ կապալառու-չարչիները ամեն տեսակ ապօրինի պահանջներ անելով, Թալանում և հարստահարում են գործին դեռ ևս անծանօթ գիւղացի բեռնակիրներին ու սայլապաններին։ Տեղի են ունեցել խոշոր անբաւականութիւններ և դուման իր ականջով լսել է շատ արդար բողոքներ։ Առաջարկում ենք ուպրավային աւելի էլ սանձահարել իր չարչի-կապալառուների անխիղճ հարկապահանջներին։

Երեքշաբթի, փետրվարի 10-ին, քաղաքային կլուբի դահլիճում կայացաւ հայոց Բարեգործական ընկերութեան տեղական ճիւղի պարահանդէսը, ըստ սովորականին բաղկացած եւրոպական և տեղական պարերից։ Զուտ արդիւնքը 600 րուբլուց քիչ աւելի է։ Անշուշտ շնորհակալութեան արժանի են այն հայ և օտար տիկինները, օրիորդներն ու պարոնները, որոնք ոչ մի ջանք չը խնայելով նպաստեցին երեկոյթի աջողութեանը։

Պ. Մ.

ՆԱՄԱԿ ՔԱՐՎԱՆՍԱՐԱՅԻՑ

—

Փետրվարի 17-ին

Այսօր, ժամը $1^1/_2$-ին, մեր գիւղը հասաւ Վեհափառ Կաթողիկոսը, և իջևանեց իր համար պատրաստած սենեակում, պօստային կայարանում, ուր և թէյ վայելեց։ Գիւղի քահանաները, պատգամաւորների հետ, ներկայացան և Հայրապետի օրհնութիւնը առան։ Ապա դուրս գալով Կաթողիկոսը խուռն բազմութեան առաջ խօսեց մօտաւորապէս հետևեալը. «Էհ, բարով ձեզ, այսպէս ամպի նման կը գամ, կը գնամ, չեմ կարող ձեզի ալ քիչ մը խօսել։ Ինձի կը ներէք, որովհետև շատ յոգնած եմ, այս գիշեր ամենևին չեմ քնած. միայն ձեզի կը պատուիրեմ, որ սիրէք միմեանց. գիտէք ինչ է սէրը. սիրեցէք միմեանց, որ դրանով երևայ թէ դուք քրիստոնեայ էք։» Ժողովուրդը «կեցցէ» աղաղակով ճանապարհ գըցեց հայոց Կաթողիկոսին։

Տարաբաղդաբար, հէնց այս գիշեր հրդեհ ընկաւ պօստի մի սենեակում, որը, բարեբաղդաբար, շուտ հանգցրին և այդպիսով ազատվեց խըրնայողական գանձարանը և բոլոր գործերը։ Հըրդեհը սկսվել էր ծխնելոյզից։ Մեր գաւառի 3-րդ մասի նոր պրիստաւը, հրդեհի առիթով, նախ քան Վեհափառի գալը, խօսեց ժողովրդի հետ և, պէտք է նկատել, շատ անվայել խօսքերով։ Նա նկատեց, որ ժողովուրդը գնում է հակառակ օրէնքի և իշխանութեան, որովհետև գիշերը... ժամը 1-ին ժողովուրդը չէ տեսել հրդեհը և բոլորն էլ չեն շտապել կրակը հանգցնելու. այն ինչ յայտնըվեց, որ ում տանուտէրի օգնականը յայտնել է, նրանք էլ շտապել են կրակը հանգցնելու։ Եւ միթէ որ և է հրդեհի մասին չիմանալը օրէնքի դէմ գնալ է նշանակում։

Մ.

ՆԱՄԱԿ ԴԵՐԲԵՆՏԻՑ

—

Փետրվարի 12-ին

Այսօր, Վարդանանց տօնի օրը, մեր եկեղեցու դռները փակ էին. տէրտէրը չէր բարեհաճել պատարագ անելու։ Առաւօտեան ժամը 9-ին մի թեթև հոգեհանգիստ կատարվեց, այն էլ նրա համար, որ մի պարոն, Բէգլարեանց, պատուիրել էր իր հանգուցեալ աներոջ համար։ Եկեղեցում միայն երեք հոգի կային, բացի տէրտէրից և տիրացուից։ Այդպէս՝ բոլորովին աննշմարելի անցաւ Վարդանանց տօնը, մի տօն, որը հայոց եկեղեցին միշտ տօնել է փառաւոր կերպով։—Հայերի խանութները բոլորն էլ բաց էին։ Մեծապատիւ «հաստափորներից» ոչ մէկն էլ չէր բարեհաճել յարգել ազգային մեծ տօնը։ Միթէ կարելի է այդքան անտարբեր լինել դէպի անցեալի յիշատակը։ Ամօթ է, պարոններ, ամօթ. հաւատացնում ենք, Աստուած էլ վկայ է, որ բացի փողից, կան և ուրիշ սրբութիւններ, որոնց նոյնպէս պէտք է պաշտել և որ առանց սրբութիւնների, առանց դաւանանքի մարդը մարդ չէ,—այլ անասուն։

Կոս. Ղազարեանց

ՆԱՄԱԿՆԵՐ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆ

(Հեռագրերով)

Պետերբուրգ, փետրվարի 18-ին

Ի սրտէ ողջունում ենք «Մշակի» ամենօրեայ դառնալը. միացնում ենք մեր ձայնը «Մշակի» 25 ամեակի առիթով եղած շնորհաւորութիւններին և ցանկանում ենք ապագայում էլ աջող գործունէութիւն յօգուտ հայրենի երկրի լուսաւորութեան։

Հայ ուսանողներ

(Պօստով)

Նիժնի-Նովգորոդ, փետրվարի 12-ին

Այսօր, վերջապէս, արժանանում ենք ստանալ ամենօրեայ «Մշակի» առաջին համարը։ Տեսնելով մեր իղձերի կատարումը, լցված անսահման ուրախութեամբ, շտապում ենք շնորհաւորել ձեզ և

ըը մի լաւ Թակարդ են ներկայացնում։ Նայիր քիչ հեռու,—չէ՞ որ ինձպէս հեռատես ես դու—դէհ, ինչ ես տեսնում։

—Ես տեսնում եմ մի ա՛յլ ժողովուրդ, այլ ծագումի, այլ հաւատի ու սովորութիւնների։

—Եւ այդ ժողովուրդը թէ աւելի բազմաթիւ և թէ աւելի ուժեղ է։ Նա արդէն իշխում է քո փոքրիկ ժողովուրդի վրա։ Ի՞նչ արժէ նրա համար ոչնչացնել, ջնջել երկրի երեսից քո այդ ժողովուրդը։

—Դու մոռանում ես, որ կան ուրիշ, նրան բարեկամ ժողովուրդներ, որոնք չեն Թոյլ տայ այդ։

Ձիաւորը քրքջաց և այնքան ուժեղ, որ մութն ու խոնաւ այրերը երկար ժամանակ պահպանեցին նրա դիւային քրքիջի արձագանքը։

—Ուրիշ ժողովուրդներ... Ի՞նչ գործ ունեն նրանք քո փոքրիկ ժողովուրդի հետ։ Միթէ դու կարծում ես, որ ես չեմ մտածել խաւարեցնել նրանց գիտակցութիւնը, որպէս զի նրանք մոռանան, թէ այդ ժողովուրդն էլ դաւանում է իրանց կրօնը. կամ գուցէ դու կարծում ես, որ [illegible]

—Իսկ ես կը յիշեցնեմ մարդկանց, որ իրանք մարդիկ են, և այդ չի աջողվի քեզ։

Ձիաւորի Թուխ յօնքերը կիտվեցին և միացան իրար. նրա աչքերում կատաղութեան կայծեր փայլատակեցին։

—Ինձ մի՛ խանգարի, որոտաց նա խուլ ձայնով.—բաւականացի՛ր նրանով, ինչ որ խլել ես ինձանից։ Կան երկիրներ, ուր դադարել են ընդմիշտ թէ ցեղական և թէ կրօնական խռովութիւնները, ուր վաղուց ի վեր մուտք չեն գործել ո՛չ սովը և ո՛չ վարակիչ հիւանդութիւնները։ Կան երկիրներ, ուր քաղաքակրթութիւնը, գիտութիւնները այնքան են բարձրացել, որ մարդիկ մինչև անգամ մահվան դէմ են սկսում կռւել։ Կը գայ ժամանակ, և այդ երկիրները ամբողջովին կը համակվեն բարիի, արդարութեան և եղբայրութեան գաղափարներով։ Թո՛ղ ինձ այս վայրենի անկիւնը։ Ո՞՛վ գիտէ սրա գոյութեան մասին. ո՞ւմն է սա հարկաւոր...

—Դրա մասին գիտէ նա, ով որ ինձ ուղարկել է, ասաց պատանին.—և եթէ այս հովիտներում ընդամենը մի մարդ մնացած լինէր, ես դարձեալ [illegible]

—Դարձեա՜լ կռիւ։

—Ա՛յժմ, միշտ և յաւիտեան... ասաց պատանին։

Ձիաւորը դարձեալ քաշեց իր ձեռքի սանձը, և սև նժոյգը բարձրացրեց առաջին ոտքերը։ Արիւնախառն փրփուրը ծածկեց նրա բերանի սանձը։ Ձիաւորը մտրակեց իր նժոյգին. արծաթապայտ ոտքերի տակից կայծեր դուրս Թռան, և մի ակնթարթում մռայլ ձիաւորը փոթորկի նման սլացաւ դէպի հովիտները։

IV

Գիւղը այրվում էր։

Կրակը արիւնագոյն լայն շերտով բարձրանում էր դէպի մութ երկինքը։ Լեռների արձագանքը կրկնում էր հրացանների որոտը և մեռնողների ու ողորմութիւն աղերսողների դառնագին ողբը։ Մարդկանց սև ուրուականները մտնում էին ամայացած գիւղի տները, դուրս էին բերում այնտեղից կանանց, երեխաներին, և իրանց փայլուն սրերի հարուածներով վերջ էին տալիս նրանց սրտաճըմլիկ աղաղակներին։

Մօտ երկու տասնեակ կենդանի մնացած տղա- [illegible]

րանց մէջտեղ կանգնած էր երկար ու ալիքաձև գանգուրներով պատանին։ Ո՛չ ոք չը գիտէր, թէ ո՞րտեղից եկաւ, կամ ո՞վ է նա։ Բայց երբ երևաց խմբի մեծաւորը իր սև նժոյգի վրա՝ կենդանի մարդկանց այրելու տեսարանով զմայլվելու համար, նա ճանաչեց պատանուն, սոսկաց և շուռ եկաւ իր ձիու վրա, որպէս զի աղաւլի պատանու կրակոտ, շողշողուն հայեացքից։

—Վառեցէ՛ք, գոռաց նա. վառեցէք շուտով, աւելացրէք նաւթը, խոտը. այրեցէք բոլորին, Թող ո՛չ մէկը կենդանի չը մնայ...

Պատանին մխիթարում էր խեղճ դատապարտվածներին. նա կամաց, բայց ազդու եղանակով խօսում էր ամեն մէկի հետ, ցոյց էր տալիս՝ երկինքը, ձեռքերը դնում էր տղամարդկանց ուսերին ու շոյում նրանց երեխաների գլուխները։

Եւ այն րոպէին, երբ դատապարտվածներին շրջապատող խարոյկը վառվեց, երկինքը սաստիկ որոտաց։ Աւազակային խումբը կայծակնահարվեց։ Սրտերը սարսափով պատած, աչքերը ձեռքերով ծածկած, նրանք վազեցին դէպի իրանց ձիաները։

[illegible]

(Կը շարունակուի)

ցանկալ յարատեւութիւն նոյն առաջադէմ դրօշակի տակ:

Տ. Մարիամ Տէր-Զաքարեան, Մեսրովբ Տէր-Զաքարեան, Մարտիրոս Տէր-Զաքարեան, Սարգիս Գրանիլչչիկեան, տ. Թագուհի Պօղոսեան, Գրիգոր Պօղոսեան, Շողակաթ Պօղոսեան, Երուանդ Պօղոսեան, Մարիամ Ներսէսեան, Յովսէփ Ներսէսեան:

—

Կարս, փետրվարի 14-ին

Մեր սրտի խորքերից ցանկանում ենք «Մշակի» խմբագրութեանը անհկուն կորով, որ նա միշտ բարձր ու հպարտ բռնէ այն դրօշակը, որը զօրեղ ձեռքով պարզեց անվեհեր հիմնադիրը, պատերազմ յայտնելով անիրաւունքի, տգիտութեան և խաւարամտութեան դէմ: Անձկութեամբ սպասում ենք տեսնել մեր պաշտելի «Մշակին» աւելի բարեբաստիկ վիճակի մէջ, որ կորովամտութեամբ էլի երկար տարիներ յարատեւէ իր ամենօրեայ գոյութեան մէջ, ղեկավարվելով իր քանհինգամեայ ուղղութեամբ, որ այսօր ցնծութեամբ ողջունվում է համայն հայութեան զաւակներից՝ անխնդ մաքից բղխած սուրբ սէր արտայայտելով:

Գէորգ Միրզայեանց, Բենեամին Տէր-Գրիգորեան, Մկրտիչ Կոստանեան

—

Բագու, փետրվարի 16-ին

Շնորհաւորում ենք յարգելի «Մշակի» 25-ամեակը, ցանկանալով նրան երկար տարիներ: Ուրախ ենք «Մշակի» ամենօրեայ դառնալով. սրտով ցանկանում ենք նրան աջողութիւն, առանց երբէք փոխելու իր ուղղութիւնը, որին հետեւում է:

Ստեփաննոս Մէլիք-Աղազուլեան, Մարտիրոս Բաքալեան, Մխիթար Մէլիք-Փարսադանեան, Գէորգ Գէորգեան

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

—

Էջմիածնի սինօդի հերքումը, որ այսօր արտատպում ենք Կ. Պօլսի հայոց լրագիրներից, անկասկած հասարակութեան վրա ամենաանախորժ տպաւորութիւն պիտի գործի, ինչպէս գործեց մեզ վրա: Մի պաշտօնական, բարձր հիմնարկութեան անունից հերքում գրել, և փաստերի փոխարէն զարդարել նրան անվերջ և անվայել հայհոյանքներով,—դա կատարելապէս ցածր է Էջմիածնի սինօդի պատւից: Այդպէս կարող է վարվել գուցէ մի տգէտ վարդապետ, մի տգէտ եպիսկոպոս, բայց ոչ մի կօլլեգիալ, բարձր ատեան, ինչպէս է սինօդը:

—

Փետրվարի 18-ին Թիֆլիսի քաղաքային դումայի նիստին առաջին անգամ նախագահեց Գ. Եւանգուլօվ: Նոր քաղաքագլուխը հետեւելով «սովորութեան աշխարհի» մի ճառ ասաց, որի մէջ նախ շնորհակալութիւն յայտնեց իրան ցոյց տուած անսպասելի պատւի համար, ապա գովեց ամեն ինչ,—և՛ քաղաքային ինքնավարութիւնը, և նահանգական իշխանութիւնը, և՛ իր նախորդներին. գովասանքով խօսեց թէ բարձր ուսում առած ձայնաւորների մասին, և թէ այն ձայնաւորների մասին, որոնք ուսում չեն առել, ուրեմն տգէտ են: Մի բան միայն չը գովեց բարձր ուսում ստացած քաղաքագլուխը,—կ ր ի տ ի կ ա ն: Եւ այդ բանում ճառախօսը, պէտք է խոստովանել, անկեղծ է, թէ իրան և թէ բոլոր ձայնաւորներին հասկանալի պատճառներով:

—

Մի նամակով մեզ հաղորդում են հետեւեալը Թաւրիզից. «Գահաժառանգն ու Ամիր-Նիզամը խորհրդակցութեամբ վճռել են ռուսաց հիւպատոսարանի ծառային, որը երեխաների և ուսուցչուհու հետ կրեց յարձակում պարսիկ ամբոխի կողմից (մանրամասնութիւնները արդէն տպագրել ենք), տալ մի ինչ որ պատւանշան՝ իբրև վարձատրութիւն: Իսկ ուսուցչուհին ստացաւ մի փառաւոր պարսկական շալ Ամիր-Նիզամից:»

—

Երէկվայ համարում «Тифлисскій Листокъ» լրագրի աշխատակից Կիրիլլօվին, արդար բողոք յայտնելով վրաց բեմի բեժիսօր պ. Մեսխիի փոխադրած խայտառակ պիէսի դէմ, ի միջի այլոց բացականչում է. «Ամօթ է բերում մեր տ ե ղ ա կ ա ն լրագիրներին, որ նրանցից և ոչ մէկը արժանի գնահատութիւն չը տուեց պ. Մեսխիին»: Դրան ստիպված ենք պատասխանել. «Ամօթ է բերում մեր ռուս լրագիրներին, որ նրանցից և ոչ մէկը չը գիտէ թէ ինչ է գրվում տեղական լրագիրների մէջ, և չատ անգամ աւելի լաւ, և աւելի խիստ»: Վրաց բեմի անարժան ներկայացուցչի զզուելի փոխադրութեան դէմ «Մշակի» բեցենզենտ պ. Thaliea դեռ սրանից մի չաբաթ առաջ, փետրվարի 13-ին, մեր լրագրի № 20 մէջ գրեց մի խիստ յօդուած, որը կարդալ խորհուրդ կը տանք ռուս լրագրի աշխատակցին, որից յետոյ երևի նա յետ կը վերցնի իր անտեղի մեղադրանքը:

—

Կ. Պօլսի «Բիւզանդիոն» չաբաթաթերթը հաղորդում է. «Հաստատ աղբիւրէ կիմանանք, որ Անգլիական Աստուածաշունչի ընկերութիւնը վերջերս նկատի առած է՝ հայերէն Աստուածաշունչի Եօթանասնից թարգմանութիւնը իր ամբողջութեամբը և նոյնութեամբ (անկանոն համարած գրքերն ալ մէկտեղ) տպագրելու խնդիրը: Այս մասին Արկայի եպիսկոպոսը—որ քանի օրէ ի վեր Պօլիս եկած է—մանաւոր յանձնարարութիւն ունի հարկ եղած բանակցութիւնները կատարելու Պատրիարք Հօր հետ:»

—

Թիֆլիսի քաղաքային դուման իր փետրվարի 18-ի նիստում ձայների մեծամասնութեամբ որոշեց Թիֆլիսի քաղաքային հարկը, որ վճարում են տանտէրերը, աւելացնել $^1/_{16}$ տոկոսով: Այդ աւելացած տոկոսը պէտք է քաղաքային ինքնավարութեանը եկամուտ տայ տարեկան 25,000 րուբլի: Սակայն, ինչպէս երևում է, այդ էլ դեռ բաւական չի լինի լրացնելու քաղաքային բիւջետը ներկայ 1898 թւի համար, որովհետև նախահաշւով դեֆիցիտ է մնում մօտ 70,000 րուբլի:

—

Կովկասեան լեռնաշղթայի վրայով երկաթուղու անցկացնելու հարցը կրկին ասպարէզ է գալիս և այս անգամ, ինչպէս լսել է «Русск. Вѣд.» լրագիրը, հիմք կայ ենթադրելու, որ այդ գործը իր վերջնական լուծումն կը ստանայ: Վերոյիշեալ երկաթուղին կառուցանել ցանկացողները կրկին օտարազգիներն են յայտնվում, որոնք եկող ամսի վերջը կը ներկայացնեն հաղորդակցութեան ճանապարհների մինիստրութեանը երկաթուղու մանրամասն նախագիծը, նոյնպէս և մանրակրկիտ մշակված փաստեր, որոնց հիման վրա նրանք կարող կը լինէին յանձն առնել երկաթուղային այդ գծի ծախսերը և ապա օգտվել նրա եկամուտներով:

—

Պետերբուրգում մի նոր ձեռնարկութիւն է կազմակերպվում, որը, մայրաքաղաքի լրագիրների խօսքով, նպատակ ունի չիթ-դաջելու և մահուդէ գործարաններ բանալ Անդրկովկասում և Սիբիրում: Այդ գործի նախաձեռնողներն են բացառապէս ռուս կապիտալիստները, որոնք այդ գործի համար տալիս են սկզբում մօտ 18 միլիօն րուբլի: Նախ և առաջ նրանք մտադրութիւն ունեն 3 գործարան բանալ, որոնցից մէկը Անդրկովկասում և երկուսը Սիբիրում:

—

Մենք հաղորդել էինք, որ Անդրկովկասի մի քանի տեղերում երևացել էր սագերի և բադերի վրա մի վտանգաւոր վարակիչ հիւանդութիւն, որից նրանք կոտորվում էին: Մանաւանդ չատ էին վնասվել թռչունները Թիֆլիսի և Գանձակի գաւառներում: Թիֆլիսի բժիշկ Սախարօվ ուսումնասիրեց այդ հիւանդութիւնը և գտաւ այնտեղ յատուկ մի միկրօբ: Այդ երևոյթը իր վրա դարձրեց մինչև իսկ Թիֆլիսի գերմանական հիւպատոսարանի ուշադրութիւնը և նա ձմեռվայ ընթացքում ժողովում էր այդ մասին մանրամասն տեղեկութիւն: Կովկասեան բժշկական ընկերութիւնը իր վերջին նիստում, որ տեղի ունեցաւ ներկայ փետրվարի 16-ին, լսեց մի հետաքրքիր զեկուցում այդ հիւանդութեան բժշկութեան մասին: Մօսկվայի բակտերեօլօգիական ինստիտուտի դիրեկտոր Գաբրիչեվսկի հետաքրքրվել է այդ նոր հիւանդութեամբ, յատկապէս այդ նպատակով եկել է Կովկաս և ապա զբաղվել է բժշկութեան զանազան միջոցներ փորձելով: Այժմ Գաբրիչեվսկի հաղորդում է բժշկական ընկերութեան, որ նա գտել է այնպիսի շիջուկ, որ կարելի է պատուաստել սագերին և բադերին և այդպիսով ազատել նրանց կոտորվելուց:

—

ԱԼԷՔՍԱՆԴՐՕՊՕԼԻՑ մեզ գրում են. «Այս օրերս մեզանում մի տարօրինակ ամուսնութիւն տեղի ունեցաւ.—մի 40 տարեկան ասօրի-բողոքական կապալառու պսակվեց 15 տարեկան հայ լուսաւորչական մի չքնաղ օրիորդի հետ, որը դեռ ևս պրօգիմնազիայի երկրորդ դասարանի աշակերտուհի էր: Ընթերցողին զարմանք չը պատճառելու համար, չտապում ենք յայտնել, որ օրիորդի հայրը ք ա հ ա ն ա յ է...»

—

ՎԼԱԴԻԿԱՒԿԱԶԻՑ մեզ գրում են. «Թատրոնական սեզօնի դեռ առաջին ամիսներից կարելի էր գուշակել, որ այստեղի դերասանական խումբը նիւթական վնասներ է ունենալու: Այդպէս էլ եղաւ: Խմբի կառավարիչ յայտնի դերասան Կ. Կ. Մաւրինը նիւթական զգալի վնասներ ունեցաւ. չը ստանալով ոչ մի օգուտ, նա մինչև անգամ պարտքի մէջ ընկաւ: Միւս դերասանները ու դերասանուհիները ոչինչ չը կորցրին. նրանք, պայմանի համաձայն, կարողացան լիովին ստանալ իրանց ռօճիկները: Վլադիկաւկազի հասարակութիւնը այս տարի համեմատաբար չատ սառն էր վերաբերվում դէպի թատրօնը: Նոյն իսկ բարեկենդանի օրերին, ներկայացումների ամենալաւ ժամանակը, արդիւնք չը լինելու պատճառով մի քանի ներկայացումներ բոլորովին չը կայացան, թէև յայտարարութիւններ տարածված էին: Գուցէ այդ էր պատճառը, որ խմբի կառավարիչը, չը սպասելով մինչև սեզօնի վերջը, ամեն բան թողեց ու հեռացաւ Վլադիկաւկազից: Մեր կարծիքով, խմբի անաջողութեան պատճառը դերասանների անմիաբանութիւնը և իրար հետ ունեցած խռովիգները էին: Սրան պէտք է աւելացնել և այն, որ ռեպերտուարը անհամ էր և անհետաքրքրական:»

ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՎԵՐՋԻՆ ՏԵՂԵԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

—

Կ. Պօլսի լրագիրներում կարդում ենք. «Գաւառներում այս տարվան ձիւնը արտաքոյ կարգի է: Ակնէն կիմացնեն թէ երկու մէտրէն աւելի ձիւն եկած է, այնպէս որ երեք չաբաթ մարդ չէ կրցած տունէն չուկայ իջնել: Պօլուէն (Գաստամօնի) կիմացնեն թէ լեռներու վրա $2^1/_2$, դաշտին մէջ $1^1/_2$ մէտր ձիւն եկած է. ճամբաներ գոցված, բօսթի երթեւեկը դադրած է: Տեղական կառավարութիւնը 150-ի չափ բանւոր հանած է ճամբաները բանալու համար»:

«Վանայ ծովին մէջ փոթորկի բռնվելով տեղական նաւ մը ընկղմած և ինը հոգի խեղդված են, վեցը հայ»:

ԶՕԼԱՅԻ ԴԱՏԻ ՎԵՐՋԸ

—

Զօլայի փաստաբան Լաբօրիի և «Aurore» լրագրի խմբագրի փաստաբան Կլէմանսօի պաշտպանողական ճառերից յետոյ, դատարանի նախագահը, դահլիճում տիրող անհրաժեշտելի աղմուկի մէջ, դիմում է Զօլային հարցնելով, արդեօք նա ոչինչ չունի՞ աւելացնելու: Զօլա պատասխանում է. ոչ: Նախագահը կարդում է երդուեալներին տուած հարցերը և յայտարարում է, որ վիճաբանութիւնները վերջացած են: Երդուեալները հեռանում են:

Դահլիճում սկսվում է մի յուզմունք, որ դըժուար է նկարագրել: Տիկին Զօլա կանգնած է, աշխատելով չարտասվել, բայց այդ նրան չէ աջողվում: Շատ կանայք դուրս են գալիս ամբոխի միջից և մօտենում են դատաւորների սեղանին, որովհետև հասարակութիւնը չատ յուզված է և կարելի է սպասել թէ խառնակութիւններ կը լինեն: Դահլիճի մէջտեղում երևում են օֆիցերներ. Դէրուլէդ ճառ է ասում նրանց: Կէս ժամից յետոյ հնչում է զանգակը և երդուեալները դուրս են գալիս: Երդուեալների աւագը առաջ է անցնում և յայտարարում է. «Խղճի մօտք մենք յայտնում ենք. ձայների մեծամասնութեամբ «Aurore»-ի հրատարակիչը ճանաչված է մեղաւոր: Խղճի մօտք մենք յայտարարում ենք. ձայների մեծամասնութեամբ Էմիլ Զօլա ճանաչված է մեղաւոր»: Դահլիճում որոտալից ցնծութիւն է սկսվում. օֆիցերները իրանց սրերով ծեծում են յատակը և իրանց գդակները գցում են օդի մէջ: Հասարակութիւնը հրճուանքով չարժում է գըլխարկները, մի և նոյն ժամանակ փողոցից լըսվում է ամբոխի աղաղակը. «Կորչի՛ Զօլա»: Դատաւորները հեռանում են, որ վճիռ կայացնեն: Նրանց բացակայութեան ժամանակ հասարակութեան հրճուանքը աւելի մեծ չափեր է ընդունում, փողոցից լսվում են աւելի բարձր աղաղակներ: Վերջապէս դատաւորները վերադառնում են և յայտարարում, որ Պերրէ դատապարտվում է չորս ամիս բանտարկութեան և երեք հազար ֆրանկ տուգանքի, իսկ Զօլա մի տարվայ բանտարկութեան և երեք հազար ֆրանկ տուգանքի: Զինուորականները ընդունում են այդ վճիռը որոտալի ցնծութիւններով, իսկ մնացած հասարակութիւնը, ինչպէս երևում է, զարմացած է: Մօտ 50 մարդիկ չրջապատում են Զօլային և սեղմում են նրա ձեռքը, մինչդեռ մնացածները հեգնական նկատողութիւններ են անում նրա հասցէին: Զօլա հանգիստ է պահում իրան, ամբոխի բոլոր թշնամական ռռնոցներին պատասխանում է միայն այս խօսքերով. «Ի՜նչ մարդակերներ են»...

ԼԵԶՈՒՆԵՐԻ ՀԱՐՑԸ ԱՒՍՏՐԻԱՅՈՒՄ

—

«Reihswehr», որ կոմս Բադէնիի ժամանակ մինիստրութեան կիսապաշտօնական թերթ էր համարվում, հաւատացնում է, որ քրիստոնէական-սօցիալական կուսակցութիւնը դիտաւորութիւն ունի մտցնել բէյխսրատի առաջիկայ նստաշրջանում ամբողջ Աւստրիայի համար ընդհանուր օրէնքի մի նախագիծ լեզուների գործածութեան մասին: Բոլոր բուն գերմանական նահանգների համար առաջարկվում է բացառապէս գերմանական լեզուի գրաւոր և բերանացի գործածութիւնը թէ դատարաններում, թէ վարչութեան և թէ ինքնավարութեան մէջ: Իսկ խառն ազգային չրջաններում պէտք է գործածվի իւրաքանչիւր չրջանի ազգաբնակութեան մեծամասնութեան լեզուն: Մի և նոյն ժամանակ պէտք է միջոցներ ձեռք առնվեն, որպէս զի այն բոլոր թղթերին, որ ներկայացնում է ազգաբնակութիւնը գերմաներէն լեզուով, գրաւոր և բերանացի պատասխաններ տրվեն գերմաներէն և գործերի քննութիւնը նոյնպէս գերմաներէն լեզուով պէտք է կատարվի: Այդ օրինագծի զօրութիւնը չէ տարածվում Գալիցիայի և Դալմացիայի վրա, և այդ պատճառով վերոյիշեալ օրինագիծը մի նոր փորձ է լուծել չէխ-գերմանական հարցը, և ոչ թէ լեզուների հարցը առհասարակ: Այդ նախագծի բնորոշ գծերից մէկն էլ այն է, որ խառն չրջաններում նա երաշխաւորում է միայն գերմանական փոքրամասնութեան ազգային իրաւունքների պաշտպանութիւնը: Չէխ ազգաբնակութեան փոքրամասնութեան դրութիւնը խառն չրջաններում անփոփոխ է մնում: Չէխերը, երևի, չեն ընդունի այդ նախագիծը, որը պարզապէս խախտում է ազգերի հաւասարութեան սկզբունքը:

ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ ՅՈՒԶՄՈՒՆՔՆԵՐ ԻՏԱԼԻԱՅՈՒՄ

—

Հռոմից «Ind. Belge» լրագրին հեռագրում են, որ սովի պատճառով, փետրվարի 15-ին մեծ ցոյցեր եղան Սան-Մարկօ դ'Ալանցիօում: Այդ ցոյցերին վերջ տալու համար կառավարութիւնը ստիպված էր զօրքեր կանչել: Մեծ յոյսեր են դնում լիմօններ և փորթուգալներ Ռուսաստան արտահանելու նոր պայմանների վրա: Ցոյցեր տեղի ունեցան նոյնպէս Գաչինում, ուր ստիպված եղան երկու վաշտ զօրք կանչել ցոյց անողներին խաղաղացնելու համար, որոնք աղաղակում էին՝ «հաց կամ գործ»:

Պալէրմօի Գէնուայի, Նէապօլի, Ակվիլայի և Րէջիօի պրէֆէկտները տեղեկացրին, որ այդ նահանգների ազգաբնակութիւնը ամենաթշուառ դրութեան մէջ է գտնվում: Կառավարութիւնը ամեն միջոցներ ձեռք է առնում թեթեւացնելու սովեալների դրութիւնը, բայց ոչինչ չէ կարողանում անել՝ միջոցների պակասութեան պատճառով: Իտալական լրագիրները անդադար տեղեկութիւններ են հաղորդում Իտալիայի զանազան մասերում տեղի ունեցած ցոյցերի մասին: Ցոյց անողները ընդհարումներ են ունենում քաղաքային վարչութեան ներկայացուցիչների և պօլիցիայի հետ: Անգործ և սոված մնացած ազգաբնակութեան թշուառութիւնը սաստկացնում է և խիստ ձմեռը Իտալիայի հարաւում և Սիցիլիայում: Օրինակ, Տրօյում, Կատանիի մօտ, ձիւն եկաւ, և խափանեց ազգաբնակութեան հաղորդակցութիւնը չրջապատող տեղերի հետ: Տրօյի բնակիչները երեք օր ցրտի և սովի դէմ կռւելուց յետոյ, գնացին ցոյց անելու քաղաքային իշխանութիւնների դէմ: Մի քանիսները զինւորված էին խէնջալներով և ատրճանակներով. պօլիցիան չը կարողացաւ ցրվել ամբոխը և պահանջվեց զօրքերի միջամտութիւն: Ընդհարման հետեւանքն այն եղաւ, որ զօրքի կողմից սպանվեցին մէկ օֆիցեր և մի քանի զինւորներ, իսկ ցոյց անողների կողմից սպանվեցին և վիրաւորվեցին մի քանի հոգի: Այդպիսի դէպքեր տեղի ունեն ամեն տեղ: Մունիցիպալիտետները հաց և նպաստ են բաժանում կարօտեալներին, բայց այդ միջոցները բաւական չեն: Կառավարութիւնը մտադիր է մի քանի ծրագիրներ առաջարկել պատգամաւորների ժողովին՝ աղքատ ազգաբնակութեան դրութիւնը բարւոքելու նպատակով:

ՆԱՄԱԿ ԹԻՒՐՔԻԱՅԻՑ

—

Կ. Պօլիս, յունվարի 29-ին

Հայաստանի կարօտեալներու և սովեալներու մասին կրկին գաղափար մը տալու համար, առաջ կը բերեմ մի գրութիւն: Ֆրանսիական դեսպան Կամբօնի՝ Կ. Պօլսէն բացակայութեան միջոցին, անոր փոխանորդ պ. Ժ. դը Բուլինիէռ առ Հ. Շարմըթան ուղղած է հետեւեալ պաշտօնական նամակը՝ որ արդէն լոյս տեսած է եւրօպական թերթերէ ոմանց մէջ.

«Գերյարգոյ Հայր».

«Անշուշտ կը ներէք ինձ եթէ ձեզ դիմեմ օգնութիւն խնդրելու համար այն տառապեալներուն՝ որոց ծայրայեղ կարօտ վիճակը ծանուցված է դեսպանատանս Անատօլիի (Հայաստանի) ամեն կողմերէն և նոյն իսկ Կ. Պօլսէն:

«Մինչև այսօր շնորհիւ ձեր և ձեր նպաստամատոյց յանձնաժողովին, Ֆրանսիայէն հասած նպաստները կարող եղանք բաժնել, և այնպէս կարգադրեցինք որ՝ տրված նպաստներն բաւական լինին թշուառութիւն մը թեթեւցնելու: Մեր

յանձնակատար պաշտօնեաները խիստ գնահատելի աջակցութիւն մը ցոյց տուին մեզ այս մասին: Իմացուցին թէ այդ նպաստները Ֆրանսիային հասած էին և թէ այդ պատիւը մեծ մասամբ ձեզ և ձեր ձեռնարկին կը պարտէին: Կարող եմ ապահովել ձեզ թէ այդ դրամներէն կարելի եղածին չափ օգտակար եղանակաւ բաշխվեցան:

«Այժմ բոլորովին ձեռնունայն կը մնանք, մինչդեռ առջևնիս ձմեռ մը կայ՝ որ կերևի թէ շատ խիստ պիտի լինի: Եթէ ձեր նպաստներովը դարձեալ կարենաք աջակցել մեզ, յանձնուս երախտագէտ պիտի լինիմ ձեզ:

«Անգլիացիներն ու ամերիկացիները տակաւին շատ առատ նպաստներ կը ստանան և կը բաշխեն: Թէև կարող եղանք ուրիշ միջոցներ ալ ձեռք բերել, սակայն և այնպէս կրցանք նաև մինչև ցայսօր ձեր շնորհիւ պարզերես ելնել և մեր հայրենեաց մարդասիրական աւանդութիւններն անվթար պահպանել: Կաղաչեմ, նորէն օգնութեան հասէք մեզ այս բարի գործոյն մէջ, որքան կարելի է, նոր նպաստներ յղելով:

«Հաճեցէք ընդունել խորին յարգանացս հետ իմ շնորհակալիքս այս անգամ ալ, ձեր գովելի ձեռնարկի մասին:»

«Ժ. դը լա Բուլինիէռ»

Այս նամակը՝ դեսպանական մարմնոյ մը կողմանէ ուղղված, կարծեմ ինքնին պերճախօս վըկայ է այն թշուառութեան՝ որ կը տիրէ ամենուրեք՝ ուր որ հայ կայ, և առաւել կը կոխոտէ այն ամեն կեղծապատիր հրատարակութիւնները՝ զոր «Նիւ Եօրք Հէրալդ»-ի կոչուեալ թերթն ու թղթակիցն անամօթաբար պատիւ կունենան հրապարակ նետել թիւրք կառավարութեան «քէյֆը»-ը բերելու համար: Համդէպ անների թշուառութեան՝ այնքան սառութիւն... աh, ինչ անգթութիւն, որպիսի աներեսութիւն...

Վահէ

ՆԱՄԱԿ ՊԱՐՍԿԱՍՏԱՆԻՑ

Մ ա ր ա ղ ա, փետրվարի 1-ին

Ի նկատի ունենալով տեղական ժողովրդի մըտաւոր պահանջները, յունվարի 25-ին, կիրակի օրը, սիրողների մի խումբ կազմեց «գրական—երեկոյ» օրիորդաց դպրոցում, աշակերտների մասնակցութեամբ: Մուտքը ձրի էր. սրահը լի էր հանդիսականներով: Կարդացվեցին բանաստեղծութիւններ, արձակ գրուածքներ, մեր ներկայ կեանքին համապատասխանող: Երգվեցին ազգային և ժողովրդական երգեր: Տեղական ուսուցչի խօսելուց յետոյ Մ. Տէր-Յակոբեան խօսեց հայերի ներկայի մասին, իսկ Ա. Յովհաննիսեանց՝ պարսկահայերի և նրանց կրթական գործի մասին: Ճառերը ընդունվեցին ծափահարութիւններով: Ընդհանրապէս երեկոն շատ աջող անցաւ, այնպէս որ հանդիսականներից շատերը ցանկութիւն յայտնեցին խրաքանչիւր երկու շաբաթը մի անգամ տեսնել այդպիսի երեկոներ: Սրանով խրախուսված՝ նոյն սիրողների [illegible] Վարդանանց տօնին:

Ատոմ

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

—Կ. Պոլսից «Daily News» լրագրին հաղորդում են, որ [illegible] 1896 [illegible]

—[illegible] «Berl. Tagebl.» լրագրի Կ. Պոլսի թղթակիցը [illegible]

—«Berliner Tageblatt» լրագրի Կ. Պոլսի թղթակցի խօսքով, փետրվարի 10-ին, բայրամի տօնի օրը, սուլթանը բոլոր սովորութեան պալատից ձի հեծած գնաց Բէշիկտաշի մզկիթը, իսկ այնտեղից էլ Դօլմաբախչէ՝ ձեռքերը համբուրելու հանդէսի համար և ընդունեց այնտեղ մինիստրըների, պալատականների և պետական պաշտօնեաների շնորհաւորութիւնները: Դիպլօմատիական մարմնից կատարելապէս բացակայ էր ռուսաց դեսպանը, իսկ գերմանական դեսպանութիւնը, ընդհակառակն, ներկայ էր իր ամբողջ կազմով: Այդ երկու փաստերը խօսակցութեան և զանազան ենթադրութիւնների առարկայ դարձան: Հանդէսին ներկայ էին նոյնպէս բոլոր գերմանական օֆիցէրները և պաշտօնեաները:

ԽԱՌՆ ԼՈՒՐԵՐ

Անցեալ տարի Գերմանիայում հրատարակվում էին 3477 քաղաքական լրագիրներ, որոնք լոյս էին տեսնում 1752 քաղաքների և աւանների մէջ: 9 հատ լրագիր հրատարակվում են օրը երկու անգամից աւել. շաբաթը 12—13 անգամ հրատարակվող լրագիրների թիւը համնում է 79. օրը մի անգամ հրատարակվում են 1185 լրագիր. մնացած 1745 լրագիրները հրատարակվում են շաբաթը 2—5 անգամ: Գերմանիայում 1 լրագիր գալիս է 12092 բնակիչների վրա, մինչդեռ Աւստրիայում մի լրագիր գալիս է 72290 բնակիչների վրա: Բացի դրանից, Գերմանիայում լոյս են տեսնում 3056 մասնագիտական հրատարակութիւններ:

„ՄՇԱԿԻ“ ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՌՈՒՍԱՑ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆԻՑ

—

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 19 փետրվարի: Պետերբուրգի քաղաքագլուխ Ռատկով-Ռաժնով ստացաւ իսկական գաղտնի խորհրդականի աստիճան:

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 19 փետրվարի: Փետրվարի 18-ին յունաց դեսպանատան եկեղեցում, յունաց թագաւորի ազատութեան առիթով մաղթանք կատարվեց: Ներկայ էին՝ Թագուհի Կայսրուհի Մարիա Ֆէօդօրօվնա և Մեծ Իշխան Գէօրգի Միխայլօվիչ:

ԱԹԷՆՔ, 19 փետրվարի: Զարագործութեան երկրորդ մասնակիցը մի բանուր է, հիւսիսային մակեդոնացի, Եօան Գէօրգիս անունով, Կարդիցիի հասակակից, և գործել է, ինչպէս երևում է, վերջինի դրդմամբ: Երբ դէմ առ դէմ կանգնեցրին երկուսին, Գէօրգիս խոստովանեց, որ մասնակցել է սպանութեան փորձին: Սա բթամիտ, վախկոտ և ծածկամիտ մարդու ընկճվող բնաւորութիւն ունի: Կարծես նա գլուխված էր Կարդիցիի կողմից, որը հաւատացրել է նրան, թէ իրանք կը գործեն մի քաջութիւն, որ կը փառաւորէ իրանց անունը: Ոստիկանութիւնը գտել է խմբի միւս անդամներին:

Մի քանի լրագիրներ դատապարտում են Դէլիանիսին, որ նա ներկայ չէր կիրակի օրվայ մաղթանքին: Դէլիանիս պատասխանեց, որ իրան հրաւէր չէր ուղարկված: Հաւատարմութեան ցոյցերը շարունակվում են ամբողջ երկրում: Ուղերձներ ստացվում են հարիւրներով:

ՊԱՐԻԶ, 19 փետրվարի: Սկսվեց դատաստանական քննութիւն Նակէի գործի, որը մեղադրվում է պանամեան պատմութեան մասնակից լինելու մէջ: Դահլիճը դատարկ է: Գործը հետաքրքրութիւն չէ ներկայացնում:

ԲԵՐԼԻՆ, 19 փետրվարի: Րէյխստագի յանձնաժողովը ընդունեց փոփոխված նախագիծը նաւատորմի մասին, որով րէյխստագը պարտաւորվում է մինչև 1904 թւականը տալ նաւերի կառուցման համար ոչ աւելի քան 471,200,000 մարկ և դրա համեմատ մեծացնել սովորական ծախսերի գումարը:

Խմբագիր՝ ԱԼԵՔՍԱՆԴՐ ՔԱԼԱՆԹԱՐ
Հրատարակիչ՝ ԱՆԴՐԷԱՍ ԱՐԾՐՈՒՆԻ

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ԱՆԴՐԿՈՎԿԱՍԵԱՆ ԵՐԿԱԹՈՒՂԻ

—

Մ ա ր դ ա տ ա ր № 1 գնացքը դուրս է գալիս ԲԱԳՈՒԻՑ դէպի ԹԻՖԼԻՍ ցերեկվայ 4 ժամին և 1 րօպէին: Թ ի ֆ լ ի ս է հասնում առաւօտեան 8 ժամ 30 րօպէին Դուրս է գնում ԹԻՖԼԻՍԻՑ դէպի ԲԱԹՈՒՄ առաւօտեան 9 ժամ և 15 րօպէին: Բ ա թ ո ւ մ է հասնում երեկոյեան 8 ժամ և 28 րօպէին:

Մ ա ր դ ա տ ա ր № 3 գնացքը դուրս է գալիս ԲԱԳՈՒԻՑ դէպի ԹԻՖԼԻՍ՝ գիշերվայ 12 ժամ 6 րօպէին. Թ ի ֆ լ ի ս է հասնում երեկոյեան 7 ժամ և 10 րօպէին: Դուրս է գնում ԹԻՖԼԻՍԻՑ դէպի ԲԱԹՈՒՄ՝ երեկոյեան 7 ժամ 55 րօպէին. Բ ա թ ո ւ մ է հասնում առաւօտեան 8 ժամ 28 րօպէին:

Մ ա ր դ ա տ ա ր № 2 գնացքը դուրս է գալիս ԲԱԹՈՒՄԻՑ դէպի ԹԻՖԼԻՍ՝ առաւօտեան 8 ժամ 15 րօպէին: Թ ի ֆ լ ի ս է հասնում երեկոյեան 8 ժամ 34 րօպէին: ԹԻՖԼԻՍԻՑ դէպի ԲԱԳՈՒ է դուրս գալիս՝ երեկոյեան 9 ժամ 34 րօպէին: Բ ա գ ո ւ է հասնում ցերեկվայ 1 ժամ 2 րօպէին:

ԾԽԻՐԱՄԻ ՀՈՒՆՏ

ԲՐՈՒՍԱՅԻ ԱՄԵՆԱԸՆՏԻՐ ՏԵՍԱԿԻՑ

Կարելի է գնել Մ ն ա ց ա կ ա ն ե ա ն եղբայրների մօտ, Թիֆլիսում, Բագւում, և Բաթումում:
Հասցէ. Братья Мнацакановы, ТИФЛИСЪ (կամ Баку, կամ Батумъ): 1—5

ԹԻՖԼԻՍԻ ԺՈՂՈՎԱՐԱՆԻ

աւագների խորհուրդը խնդրում է պ.պ. անդամներին շնորհ բերել ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԺՈՂՈՎԻ, որ լինելու է՝ շաբաթ օրը, փետրվարի 21-ին, երեկոյեան 10 ժամին՝ մասնակցելու 1898 թ. համար աւագների և նրանց թեկնածուների ընտրութեանը: Աւագների թեկնածուներ ցուցակագրելու ընտրողական թերթերը գտնվում են ժողովարանի շվէյցարի մօտ և բաժանվում են պ.պ. անդամներին փետրվարի 15-ից սկսած:
(շ. հ. շ.) 3—3

ԱՄՈՒՍՆԱԿԱՆ ԽՆԴԻՐՆԵՐ

աշխատութիւն
ԱՐԻՍՏԱԿԷՍ ԱՐՔԵՊԻՍԿՈՊՈՍ ՍԵԴՐԱԿԵԱՆԻ

Գինը 1 րուբլի:

Վաճառվում է Թիֆլիսում, Կենտրոնական գրավաճառանոցում: (№ 10) 11—25

ԲԺԻՇԿ ՍԵԴՐԱԿ ԵՂԻԱՅԵԱՆ

որ բնակվում է ԲԵՐԼԻՆՈՒՄ
ընդունում է Կովկասից եկած հիւանդներ, և պատրաստ է օտարերկրացի հիւանդներին աջակցել մասնագէտներին դիմելու համար: Հասցէն. Charlottenburg, Kant. strasse, 65: 8—10

ԲԺՇԿԱՊԵՏ ՖՐԱՆՑԻՈՒՍ

Մասնագէտ կոկորդային, քթային և ականջային հիւանդութիւնների.

Ընդունում է 5—7 ժամը երեկոյեան, Վելիամինովսկայա փողոց, տուն № 4, Դումայի հանդէպ: (№ 142) 19—20

Чистый Какао Блокеръ
Питательный Напитокъ
КАКАО
[illegible]
48—50

ՄՕՍԿՎԱՅԻ՝ ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ԼԵԶՈՒՆԵՐԻ ԼԱԶԱՐԵԱՆ ՃԵՄԱՐԱՆԻ վարչութիւնը պատիւ ունի յայտարարել ի գիտութիւն հայ հասարակութեան, որ առժամանակ դադարեցրած է ԽՆԴՐԱԳԻՐՆԵՐԻ ԸՆԴՈՒՆԵԼՈՒԹԻՒՆԸ Լազարեան ճեմարանը ձրիաթօշակ աշակերտ ընդունելու վերաբերմամբ, որովհետև արդէն նշանակված կանդիդատների թիւը շատ մեծ է, ուստի բոլոր այդպիսի խնդրագիրները կը մնան առանց հետևանքի:

Վարչութիւնը խոնարհաբար խնդրում է միւս բոլոր հայ օրաթերթերից տպագրել սոյն յայտարարութիւնը: 2—3

„Արաքս“-ի խմբագրութիւնից

Հանդէսի վերջին տարեշրջանի երկրորդ գիրքը, որ բաղկացած է 18 թերթից և 71 պատկերից, արդէն ուղարկվում է բաժանորդներին: Առանձին վաճառվում է 2 ր. 50 կոպ., առաջին հատորի հետ միասին այժմ արժէ 3 րուբլու փոխարէն 5 րուբլի:

Մի քանի քաղաքներ սխալված ուշ ենք ուղարկում, ըստ որում գունաւոր պատկերների մասի փչանալու պատճառաւ՝ պարտաւոր եղանք նորից վերատպելու:

ԲԱՑՎԱԾ Է 1898 ՏԱՐԵՇՐՋԱՆԻ ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆԸ

Երկու գրքի բաժանորդագինն է 3 րուբլի, կամ 10 ֆրանկ 2 դոլլար, ոսկեկազմ՝ 5 րուբլի կամ 15 ֆր.: Առաջին գիրքը հրատարակվելու է մայիսի վերջին, երկրորդը դեկտեմբերին:

Սոյն տարեշրջանի գրքերում կը զետեղենք ընդհանրապէս հայկական կեանքից և հայ աշխարհից մօտաւորապէս 200 յոյժ ընտիր նկարներ, որոնցից մի մասը մեծ դիրքով և համեմատաբար աւելի շքեղ տպագրութեամբ: Առաջին գրքում զետեղելիք պատկերների մի մասի հետ կարելի է ծանօթանալ Թիֆլիսում, Կենտրոնական գրավաճառանոցում, ուր կուղարկենք մօտ օրերս:

Ցաւակալէս խնդրում ենք ստորագրվել ցանկացողներից, գոնէ այս տարեշրջանի գրքերին, իսկ «Արաքսի» կանոնաւոր և աջող հրատարակութեան՝ ԱՅԺՄԵԱՆԻՑ իսկ բաժանորդագրվել: Յուսանք, որ «Արաքսին» համակիր ընթերցողը անուշադիր չի թողնի հանդէսի համար կարևոր մեր այս առաջարկութիւնը:

Մեր ապահով հասցէն՝ ПЕТЕРБУРГЪ, Симеону Гуламирянцу կամ St.-Pétersbourg, Siméon Goulamiriantz.

Ծ ա ն օ թ. 1897 թ. գրքերին ստորագրված անձանց կուղարկենք 1898-ի գրքերը: 3—5

Ա Զ Դ

Մեծ պասի երկրորդ շաբաթից վրաց ազնուականների թատրոնում կը սկսվեն

Բագուի հայոց դերասանական խմբի ներկայացումները

Մասնակցութեամբ յայտնի դերասանուհի տիկին ՍԻՐԱՆՈՅՇԻ և յայտնի կոմիկ ԹՈՒՐԵԱՆԻ: Խումբը բաղկացած է հետևեալ անձերից. տ.տ. Մելիքեան և Սիրանոյշ, օր.օր. Մարի-Հրանույշ Վարդիկեր և Վարդուհի, և պ.պ. Աբէլեան, Ալիխանեան, Արաքսեան, Թուրեան, Մելիք-Յովսէփեան, Յարութիւնեան, Պետրոսեան, Ստեփանեան, Վրոյր և Օհանեան: Ռեժիսեոր Ալ. Ալլահվերդեան
4—4

BATEAUX A VAPEUR FRANCAIS N. PAQUET ET C-ie

ՖՐԱՆՍԻԱԿԱՆ ՆԱՒԱԳՆԱՑՈՒԹԵԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Ն. ՊԱԿԷ եւ ԸՆԿ.

Կանոնաւոր և ուղղակի նաւագնացութիւն ՄԱՐՍԷՅԼԻՑ ԲԱԹՈՒՄ, չորեքշաբթի օրերը, երկու շաբաթը մի անգամ, սկսած յունվարի 25/6-ի չորեքշաբթիից,

Եւ հակառակը՝ Բաթումից Մարսէլ, մտնելով Տրապիզոն, Սամսոն և Պոլիս: Մեկնում է Բաթումից՝ չորեքշաբթի, մարտ ամսի 4/16-ին ՍԻՐԿԱՍԻ շոգենաւը, նաւապետ ՀԱՐՐԻՍ: Եւ այսպէս շարունակաբար, երկու շաբաթը մի անգամ, չորեքշաբթի օրերը, ժամը 4-ին ճաշից յետոյ:

Բաթումից Պարիզ ուղղակի հաղորդակցութեան տոմսակներ տրվում են սովորականից պակաս գներով:

Ապրանքների և ճանապարհորդների մասին հարկաւոր տեղեկութիւններ ստանալու համար թող բարեհաճեն դիմել ընկերութեան գործակատարներին՝

ԲԱԹՈՒՄՈՒՄ—պ. Վիկտոր դ'Արնօին, Նաբէրէժնայա: ԹԻՖԼԻՍՈՒՄ—պ. Օ. Գ. Բարեկենդանեանին, Սիօնի փող. նախկին Արծրունու քարվանսարա: ԲԱԳՈՒ—պ. Ս. Դիլդարեանին, Կօլիւբակինսկայա հրապարակ: ՆՕՎՕՐՕՍՍԻՅՍԿ—պ. Մելխիոր Հերշենրօդերին: (№ 76) 12—20